

MINNESORD

Backa Anna Ivarsdotter (1938–2024)

Backa Anna Ivarsdotter avled den 17 juli 2024 efter en längre tids sjukdom. Anna var under större delen av sitt verksamma liv knuten till Uppsala universitet, under tidiga år som amanuens vid Institutionen för musikvetenskap, senare som lärare och professor vid samma institution – väl att märka, den första kvinnliga professorn inom ämnet. Som pedagog var hon mycket omtyckt. I sin pedagogik hävdade hon vikten av att förena vetenskap med konstnärligt utövande på musikområdet och drev under 2000-talets första år ett konstnärligt forskningsprojekt med detta tema. 1990–1994 var hon även prodekan för historisk-filosofiska fakulteten vid Uppsala universitet.

I sin forskning kom hon att ägna sig åt två högst skilda områden inom svenskt musikliv: musiktraditioner knutna till det svenska fäbodväsendet och musiken under den gustavianska eran. I det senare fallet var det i synnerhet den sceniska musiken som hon ägnade flera ingående studier åt, delvis sammanfattade i publikationen *Svenska operans födelse. Studier i gustaviansk musikdramatik* (1998) tillsammans med litteraturvetaren Marie-Christine Skuncke. Som expert var hon också med i planeringen av den monumentala utgåvan *Musiken i Sverige*, i vilken hon även var ansvarig för och skribent i den volym som bär titeln *Frihetstid och gustaviansk tid 1720–1810* (1993). 1991 tilldelades hon medaljen Pro Musica Antiqua.

Anna hade djupa släktrötter i Malung, Dalarna; hon hade hela livet god kontakt med sin hembygd och familjens egen fäbod som besöktes varje sommar. Hennes val av avhandlingsämne var därför inte överraskande, nämligen utforskande av de lockrop som sedan generationer tillbaka har använts vid djurhållningen främst vid fäboddar. En första stor uppsats skrev hon 1972, *Svenska locklåtar i nutidstradition. Studier över storform och funktion*, utgående från fältinspelningar av lockrop. I uppsatsen visar hon hur lockropens form och dynamik anpassas i kommunikationen med djuren vid vallning. En minnesvärd exkursion, då ytterligare material samlades in, gjorde vi tillsammans sommaren 1977 i bland annat Klövsjö fäboddar i södra Jämtland med studenter från Uppsala. I sin doktorsavhandling *Sången i skogen. Studier kring den svenska fäbodmusiken* (1986) fördjupades hennes intresse för själva användandet av rösten, lockropstekniken, liksom akustisk påverkan i de stundtals oerhört höga och starka toner som gör att ropen kan bära så långt som fem kilometer. Vid de röstfysiologiska och akustiska undersökningar som gjordes i samarbete med Kungl. Tekniska högskolan, framför allt med professor Johan Sundberg vid institutionen för talöverföring och musikakustik, men också – mer spektakulärt – med hjälp från radiologiska avdelningen vid Akademiska sjukhuset i Uppsala, kunde hon fastställa att en rad fysiologiska faktorer skiljer lockropstekniken från vanlig sång.

Som ledamot av Kungl. Musikaliska Akademien (invalid 1992) tog hon aktiv del i Akademiens arbete. Förutom att hon var styrelseledamot 2001–2002 var hon

Minnesord

ordförande i forsknings- och publikationsnämnden 2003–2009. Hon arbetade framgångsrikt för att folkmusiken och den tidiga musiken skulle få representation i Akademien.

Anna var en uppskattad skribent med en medfödd begåvning för stil och form. Hon var generös med sitt stora kunnande; många musiker har vittnat om det goda och givande samarbete de haft med Anna i fråga om repertoar och framförande av äldre svensk musik. Det gäller i hög grad också dagens folkmusiker som placerat Annas forskning om fäbodmusik i centrum. I ”Fäboland” 2017 (senare turné med Riksteatern) gjorde folkmusikerna Sara Parkman och Samantha Ohlanders succé med en föreställning som utgick från *Sången i skogen* med Annas avhandling hängande i ett snöre på scenen så att de båda artisterna återkommande kunde citera ur den. Anna gladdes åt föreställningen.

Märta Ramsten